

Ecologische beoordeling inrichting en gebruik recreatiestrip Meerzicht

Opdrachtgever	Gemeente Tynaarlo
Referentie	Mielke, L. 2019. Ecologische beoordeling inrichting en gebruik recreatiestrip Meerzicht. A&W-notitie 3355. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
Projectcode	3355mee
Status	Definitief
Datum	25 juni 2020
Projectleider	L. Mielke
Autorisatie	R. Strijkstra

Inhoud

1. Inleiding
 2. Situatieschets en plannen
 3. Gebiedsbescherming en beoordeling
 4. Soortbescherming en beoordeling
 5. Conclusies
- Literatuur

Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek bv

Suderwei 2
9269 TZ Feanwâlden
tel. 0511 – 474764
email: info@altwym.nl
website: www.altwym.nl

Foto's 1 t/m 3: impressie van het plangebied. Foto 1: oever en recreatieveld in het plangebied, kijkend vanaf de steiger richting zuidwesten. Foto 2: inrit door bosschage naar het recreatieveld vanaf de Meerweg. Foto 3: recreatieveld, kijkend richting noordoosten (Foto's A&W).

1. Inleiding

De gemeente Tynaarlo is voornemens om een nieuw scoutingterrein aan het Zuidlaardermeer in te richten voor de waterscouting Nicolaasgroep. Ook kan het terrein gebruikt worden door andere scoutinggroepen. Onderzoek in de vorm van een ecologische quickscan is nodig om te bepalen hoe deze ingreep zich verhoudt tot de ecologische wet- en regelgeving. Dit betreft o.a. de Wet natuurbescherming en de regelgeving omtrent het Natuurnetwerk Nederland. De gemeente Tynaarlo heeft Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek opdracht gegeven om dit ecologisch onderzoek uit te voeren. Indien van toepassing, worden aanbevelingen gedaan voor mitigatie en eventueel aanvullend onderzoek.

In onderhavige notitie zijn de resultaten van het ecologisch onderzoek gepresenteerd. Het onderzoek naar de mogelijke aanwezigheid van relevante natuurwaarden is gebaseerd op twee benaderingen. Ten eerste zijn recente bronnen geraadpleegd (verspreidingsatlassen, overzichtswerken en websites) over de aanwezigheid van beschermde gebieden en soorten in en nabij het plangebied. Er is daarbij onder andere gebruik gemaakt van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). Daarnaast is op 28 augustus 2019 een oriënterend veldbezoek uitgevoerd, waarbij is gelet op de (mogelijkheden voor de) aanwezigheid van beschermde en/of kritische soorten.

Altenburg & Wymenga presenteert in deze notitie de resultaten van een onafhankelijk ecologisch onderzoek. Het onderzoek spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het onderhavige plan of een bepaalde ontwikkeling. Landschappelijke, archeologische of cultuurhistorische waarden komen niet aan de orde. Aan deze ecologische beoordeling kunnen geen rechten worden ontleend.

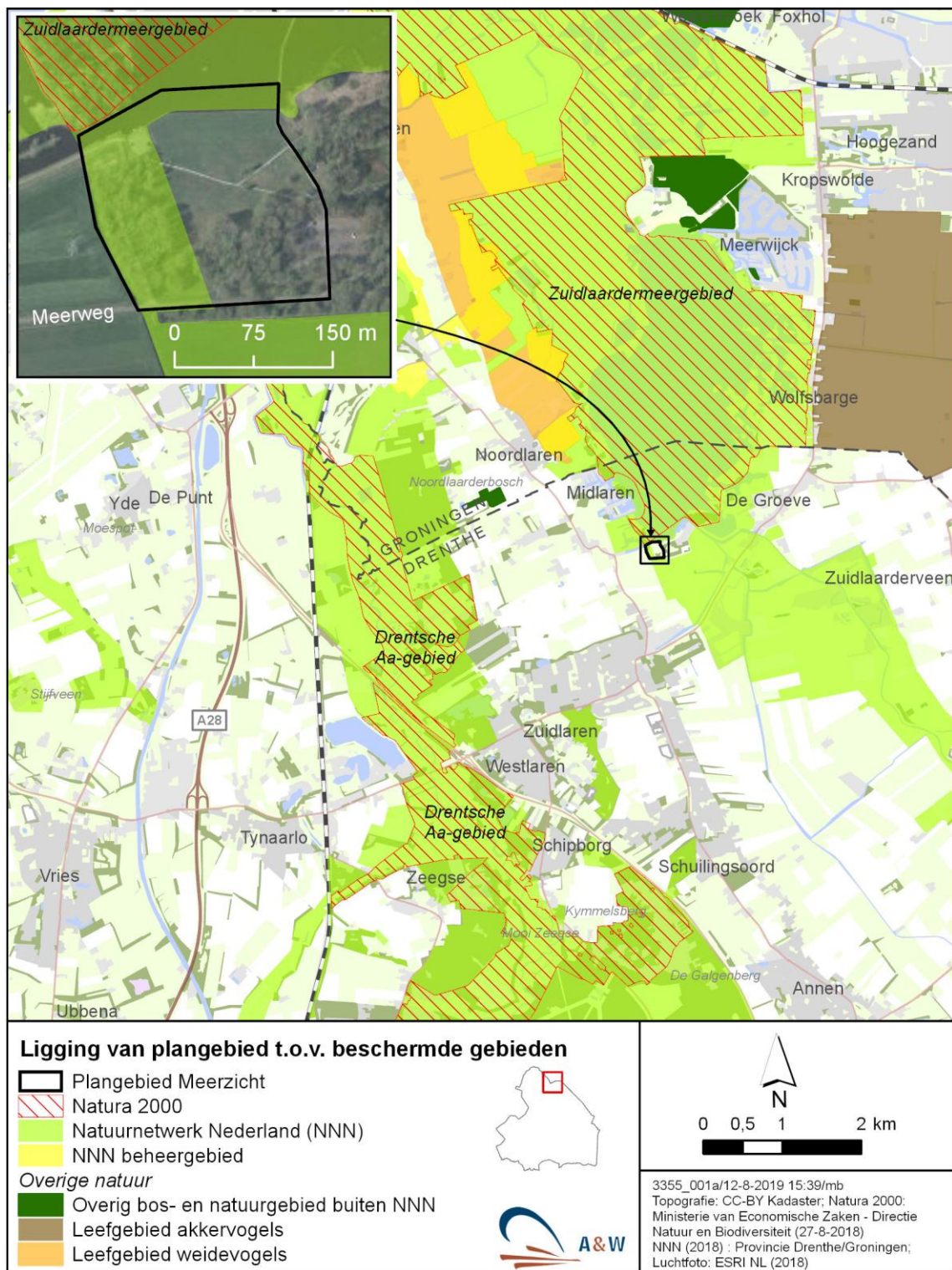
2. Situatieschets en plannen

2.1 Huidige situatie

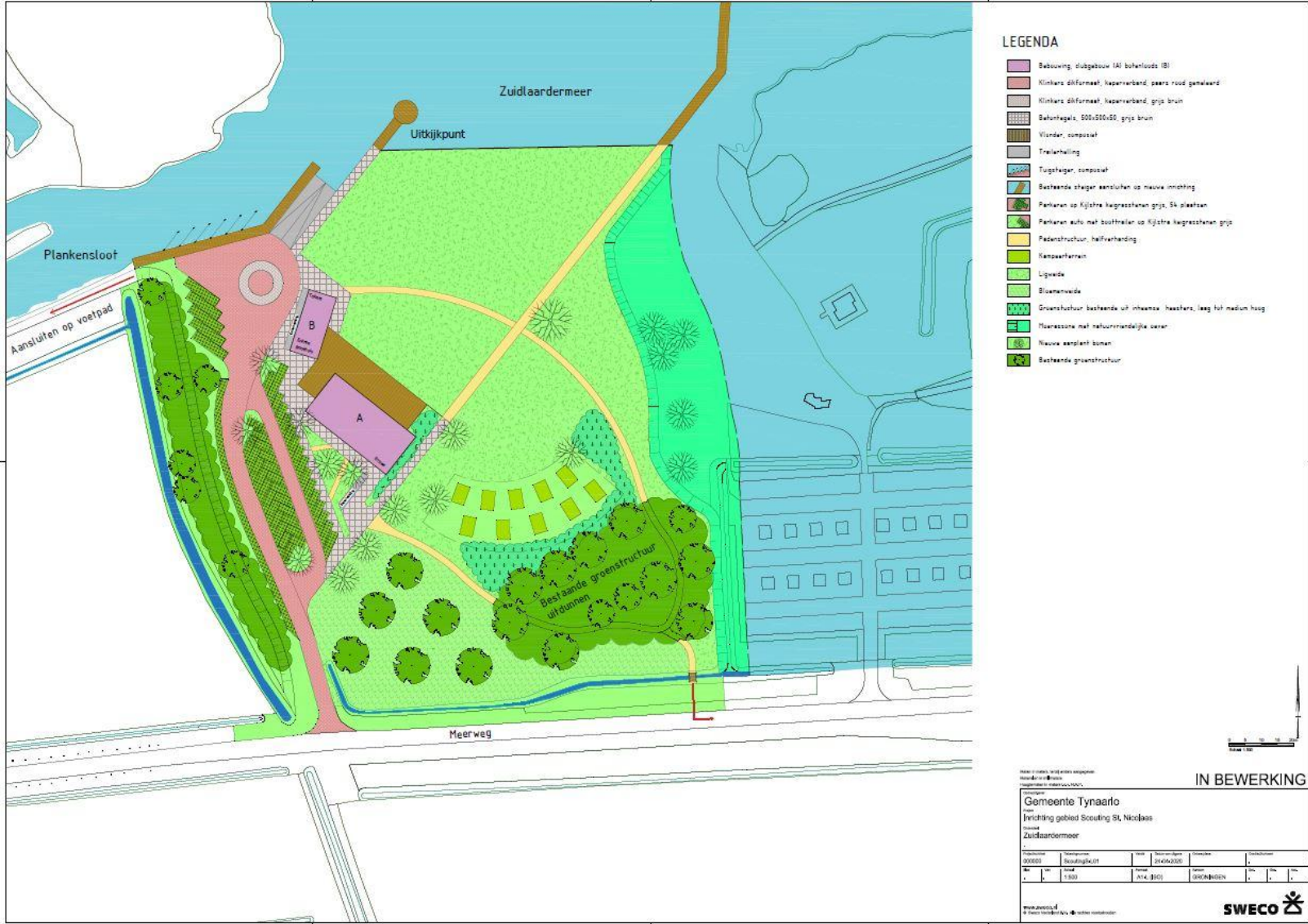
Het plangebied bestaat uit een recreatieterrein dat grenst aan de zuidelijkste punt van het Zuidlaardermeer (figuur 1). Bij het plangebied horen de oever van het Zuidlaardermeer, een gemaaid grasveld, bosschages, twee parkeerplaatsen en een sanitair gebouw (zie foto's 1 t/m 3, figuur 2). Ook zijn hier wandelpaden en twee wegen en een aantal kleine greppels aanwezig. De oever in het plangebied langs het Zuidlaardermeer is grotendeels beschoeid. Ten zuiden en westen bestaat de omgeving van het plangebied uit grasland en watergangen, ten oosten bevinden zich recreatieve voorzieningen zoals een jachthaven en een camping. Ook bevindt zich op een afstand van 300 m ten oosten van het plangebied het huidige terrein van de waterscouting Nicolaasgroep. De Nicolaasgroep heeft op dit moment 67 leden en 18 boten (15 zeilboten en 3 bijboten). De groep groeit met ongeveer vijf nieuwe leden per jaar. In de winterperiode zijn de activiteiten van de Nicolaasgroep beperkt tot activiteiten in en rond het gebouw. In het voorjaar, zomer en najaar zijn de activiteiten vooral gericht op het water, met name op het zeilen.

2.1 De plannen

Volgens de plannen zal het huidige terrein van de waterscouting Nicolaasgroep worden verplaatst naar het plangebied. Op het toekomstige terrein is meer ruimte aanwezig. Ook zal het nieuwe terrein meer mogelijkheden voor het gebruik door andere scoutinggroepen bieden. Voor de realisatie van de plannen zullen een scoutinggebouw, een nieuwe parkeerplaats en mogelijkheden voor tentplaatsen in het plangebied worden gerealiseerd. Daarvoor zullen het sanitairgebouw gesloopt en op een aantal plekken bomen worden gekapt. Ook zal de bestaande beschoeiing aan de oever van het Zuidlaardermeer worden vervangen. Volgens de huidige plannen vangen de werkzaamheden over omstreeks een jaar aan.

Figuur 1: ligging van het plangebied ten opzichte van beschermde gebieden in de omgeving.

Figuur 2: overzicht van de plannen (bron: gemeente Tynaarlo).

3. Gebiedsbescherming en beoordeling

In Nederland zijn de meeste beschermde gebieden beschermd volgens de Wet natuurbescherming (Natura 2000) of regels omtrent het Natuurnetwerk Nederland. Daarnaast kunnen gebieden ook worden beschermd vanwege hun natuurwaarden via verordeningen of het bestemmingsplan.

3.1 Natura 2000-gebiedsbescherming: Voortoets

De dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden zijn 'Zuidlaardermeergebied' en 'Drentsche Aa-gebied', respectievelijk gelegen op een afstand van circa 0,4 km en circa 2,4 kilometer vanaf het plangebied. Hieronder wordt per Natura 2000-gebied nagegaan of er een ecologische relatie is tussen het plangebied en de Natura 2000-gebieden.

3.1.1 Natura 2000-gebied 'Zuidlaardermeergebied'

'Zuidlaardermeergebied' is aangewezen voor de broedvogelsoorten Roerdomp, Porseleinhoen en Rietzanger en de niet-broedvogelsoorten Kleine Zwaan, Toendrarietgans, Kolgans, Smient en Slobeend. Hieronder wordt aangegeven welke instandhoudingsdoelen van het 'Zuidlaardermeergebied' mogelijk beïnvloed kunnen worden door de plannen.

Bij de ecologische beoordeling hieronder gaat het om recreatieve activiteiten die op het Zuidlaardermeer plaatsvinden. Dit betreft de waterscouting-activiteiten van de Nicolaasgroep, met name het zeilen.

Gezien de beperkte omvang van de activiteiten zijn daarvan geen negatieve effecten op het Natura 2000 'Zuidlaardermeergebied' te verwachten als gevolg van aanlegwerkzaamheden. Ook is het recreatieve gebruik in het gebied tamelijk extensief zodat ook van een lichte toename hiervan geen negatieve effecten zijn te verwachten op het Natura 2000-gebied.

Omdat er wel bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd langs de grens van het Natura 2000-gebied 'Zuidlaardermeergebied' en er sprake is van een lichte toename in het gebruik van het Zuidlaardermeer, wordt de initiatiefnemer geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag (Provincie Drenthe) om na te gaan of een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming benodigd is.

Broedvogelsoorten

Porseleinhoen

Het Porseleinhoen komt alleen voor in moerasgebieden, die gelegen zijn ten noorden en ten oosten van het Zuidlaardermeer (Rippen *et al.* 2018, Strijkstra *et al.* 2016). Deze gebieden liggen op ruime afstand van het plangebied en de locaties waar de scouting-activiteiten worden uitgevoerd. Ten aanzien van het Porseleinhoen zijn daarom geen negatieve effecten door uitvoering van de plannen te verwachten.

Roerdomp en Rietzanger

Beide soorten kunnen zich voortplanten in de rietlanden aan de oostzijde van het Zuidlaardermeergebied. Zeilboten in het algemeen en die dus ook van de scouting, verblijven op het open water en zullen zich niet in of in de nabije omgeving van de rietlanden ophouden. Om deze reden zijn er geen of nauwelijks effecten door de activiteit 'Varen met zeil- en motorboten' op de broedvogelsoorten Roerdomp en Rietzanger te verwachten. In de huidige situatie is deze activiteit daarom vrijgesteld van de vergunningsplicht (Beheerplan Zuidlaardermeer), Strijkstra *et al.* 2016).

In de toekomstige situatie is er slechts een geringe toename van het aantal boten te verwachten bij de scouting groep. De intensiteit van het gebruik van het 'Zuidlaardermeergebied' door de scouting zal daarom slechts in zeer beperkte mate toenemen. Daarbij kan ook nog worden aangedragen dat de activiteiten in hetzelfde gebied plaatsvinden als in de huidige situatie. De verwachting is daarom dat eventuele verstoring van vogels door de scouting ten opzichte van de huidige situatie niet of nauwelijks toeneemt.

Verder is vastgesteld dat de Rietzanger relatief ongevoelig is voor verstoring (van der Heijden 2016). Daarom is het onwaarschijnlijk dat negatieve effecten door uitvoering van de plannen ontstaan ten aanzien van deze soort. Ook ten aanzien van de Roerdomp is het onwaarschijnlijk dat door de zeer beperkte toename in het gebruik van het 'Zuidlaardermeergebied' negatieve effecten zullen optreden. Reden hiervoor is dat in de laatste jaren afgeschermd oeverzones voor de Roerdomp zijn gerealiseerd waarin de soort ongestoord kan foerageren en broeden (Rippen *et al.* 2018). Ten aanzien van de Roerdomp zijn daarom geen negatieve effecten door uitvoering van de plannen te verwachten.

Bovenstaande samenvattende kunnen (significant) negatieve effecten op aangewezen broedvogels worden uitgesloten. Er ontstaat wat betreft broedvogels geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Niet-broedvogelsoorten

Kleine Zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Slobeend

Ten aanzien van de niet-broedvogelsoorten Kleine Zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Slobeend zijn in de huidige situatie geen of nauwelijks effecten door de activiteit 'Varen met zeil- en motorboten' te verwachten (zie 'Natura 2000 beheerplan Zuidlaardermeergebied', Strijkstra *et al.* 2016). De reden die hiervoor in het beheerplan wordt aangedragen is dat de verstoring door deze activiteit beperkt is. Daarom is de activiteit ten aanzien van de Kleine Zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Slobeend in de huidige situatie in het Natura 2000-beheerplan vrijgesteld van de vergunningsplicht.

In de toekomstige situatie is er slechts een geringe toename van het aantal boten te verwachten bij de scouting groep. De intensiteit van het gebruik van het 'Zuidlaardermeergebied' door de scouting zal daarom slechts in een zeer beperkte mate toenemen. Daarbij kan ook nog worden aangedragen dat de activiteiten in hetzelfde gebied plaatsvinden als in de huidige situatie. De verwachting is daarom dat eventuele verstoring van vogels door de scouting ten opzichte van de huidige situatie niet of nauwelijks toeneemt. Er zijn dus geen bijkomende negatieve effecten ten aanzien van de Kleine Zwaan, Toendrarietgans, Kolgans en Slobeend te verwachten.

Smient

Smienten zijn van medio september tot medio april met een piekperiode in november / januari in het Zuidlaardermeer aanwezig. Volgens het Natura 2000-beheerplan is er in de huidige situatie mogelijk een (significant) negatief effect door de activiteit 'Varen met zeil- en motorboten' op smienten aanwezig wanneer er in het winterhalfjaar op het Zuidlaardermeer wordt gevaren.

De activiteit is echter in het Natura 2000-beheerplan Zuidlaardermeer vergunningsvrij gesteld. Hiervoor geldt wel de voorwaarde dat in het winterhalfjaar (1 oktober-1 april) alleen buiten de winterrustgebieden voor de Smient in het zuidelijk deel van het Zuidlaardermeer wordt gevaren. Een kaart van het winterrustgebied is opgenomen in het Natura 2000-beheerplan (Strijkstra *et al.* 2016).

Indien de hierboven genoemde winterrustgebieden door de initiatiefnemer worden gerespecteerd, zijn er ook in de toekomstige situatie geen bijkomende negatieve effecten ten aanzien van de Smient te verwachten. In dat geval is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

3.1.2 Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied'

Het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' is aangewezen ter bescherming van verschillende habitattypen en een aantal habitatrichtlijnsoorten, namelijk de vissoorten Rivierprik, Grote modderkruiper, Kleine modderkruiper, Rivierdonderpad, Gevlekte witsnuitlibel, Kamsalamander en Bever.

Habitattypen

De habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' is aangewezen, zijn gebonden aan de biotopen binnen de begrenzing van dit gebied. Omdat de plannen buiten het Natura 2000-gebied plaatsvinden, zijn op deze habitattypen geen negatieve effecten te verwachten.

Bever en vissoorten

Voor Bever en de vissoorten waarvoor het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' is aangewezen is de afstand tussen het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' en het Zuidlaardermeer in principe goed te overbruggen. De gebieden liggen echter redelijk gescheiden van elkaar en zijn slechts door enkele kleine waterlopen met elkaar verbinden. De ecologische relatie tussen de gebieden is daarom uiterst gering. Negatieve effecten ten aanzien van de Bever en vissoorten waarvoor het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' is aangewezen zijn daarom als gevolg van ingrepen binnen het plangebied niet te verwachten.

Overige soorten

Er is geen relevante ecologische relatie te verwachten tussen het plangebied en de overige soorten waarvoor het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' is aangewezen. Reden daarvoor is het binnen het plangebied ontbreken van geschikt biotoop voor soorten die voldoende mobiel zijn om zich buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' te begeven.

3.2 Stikstofdepositie

Het is mogelijk dat door uitvoering van de plannen een toename in stikstofdepositie veroorzaakt wordt. Stikstofdepositie kan schadelijk zijn voor Natura 2000-gebieden die zijn aangewezen ter bescherming van stikstofgevoelige habitattypen. Om de toename in stikstofdepositie te beperken, werd tot voor kort gewerkt volgens het Programma Aanpak Stikstof (PAS).

Op 29 mei 2019 heeft de Raad van State een uitspraak gedaan over het PAS, waaruit blijkt dat de regeling in de huidige vorm niet voldeed. Hoe op dit moment moet worden omgegaan met projecten waarbij een toename in stikstofdepositie optreedt, is daardoor onduidelijk op het moment van opstellen van deze rapportage.

De dichtstbijzijnde stikstofgevoelige habitattypen zijn aanwezig in het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied', op een afstand van circa 2,4 kilometer van het plangebied. Gezien de kleine afstand is niet uit te sluiten dat er negatieve effecten van de toename in stikstofdepositie op de habitattypen van het Natura 2000-gebied 'Drentsche Aa-gebied' optreden.

Om duidelijkheid te verkrijgen over het omgaan met stikstofdepositie, adviseren wij om een AERIUS berekening uit te laten voeren. Indien hieruit naar voren komt dat de stikstofdepositie op stikstofgevoelige Natura 2000-habitattypen niet hoger is dan nul (0,0049), dan zijn er geen significante effecten en hoeft er geen vergunning te worden aangevraagd. Boven de 0,0049 wordt geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag (de Provincie Drenthe).

3.3 Overige gebiedsbescherming

Natuurnetwerk Nederland

Uit kaartgegevens van de provincie Drenthe blijkt, dat het plangebied deel uitmaakt van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). De regelgeving voor deze gebieden is omschreven in de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe. Door de realisatie van de plannen gaat er een klein areaal 'NNN' verloren. Dit betekent dat door de geplande werkzaamheden een conflict ontstaat met de regelgeving vastgelegd in de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe. Wij adviseren om hierover in overleg te treden met de provincie Drenthe.

Ganzenrustgebied en Leefgebieden weidevogels en akkervogels

Het plangebied maakt geen deel uit van Ganzenrustgebied, Leefgebieden weidevogels en akkervogels. Het dichtstbijzijnde Ganzenrustgebied is gelegen op een afstand van circa 16 kilometer van het plangebied. De dichtstbijzijnde Leefgebieden weidevogels en akkervogels zijn respectievelijk gelegen op een afstand van circa 12 kilometer en circa 4 kilometer vanaf het plangebied. Gezien de grote afstand zijn door het inrichtingsplan geen effecten op deze gebieden te verwachten.

Conclusie gebiedsbescherming

Voortoets

Omdat er bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd langs de grens van het Natura 2000-gebied 'Zuidlaardermeer' en er sprake is van een lichte toename in het gebruik van het Zuidlaardermeer, wordt de initiatiefnemer geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag (Provincie Drenthe) om na te gaan of een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming benodigd is.

Door uitvoering van de plannen ontstaat geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van Natura 2000-gebiedsbescherming, mits er niet in het winterhalfjaar (1 oktober - 1 april) wordt gevaren in de winterrustgebieden van de Smient.

Stikstofdepositie

Om duidelijkheid te verkrijgen over het omgaan met stikstofdepositie, adviseren wij om een AERIUS berekening uit te laten voeren en om in overleg te treden met de provincie Drenthe.

Overige gebiedsbescherming

Door uitvoering van de geplande werkzaamheden zal een klein gedeelte 'NNN' verloren gaan. Wij adviseren om hierover in contact te treden met de provincie Drenthe.

4. Soortbescherming en beoordeling

Soortbescherming is in Nederland sinds 1 januari 2017 vastgelegd in de Wet natuurbescherming (Wnb). Aan de Wet natuurbescherming zijn drie lijsten met soorten gekoppeld. Het gaat om artikel 3.1 waar soorten van de Vogelrichtlijn onder vallen, artikel 3.5 waar soorten van de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern en bijlage I bij het Verdrag van Bonn onder vallen en artikel 3.10 voor overige soorten. Soorten uit de eerste twee artikelen zijn daarmee Europees beschermd, terwijl soorten van artikel 3.10 nationaal beschermd zijn. Provincies hebben de mogelijkheid om voor soorten uit artikel 3.10 een vrijstelling te verlenen van enkele verbodsbepalingen. De Provincie Drenthe hanteert vanaf 1 januari 2017 een dergelijke lijst met (dier)soorten die een vrijstelling genieten bij o.a. ruimtelijke ontwikkeling.

Gezien de ligging van het plangebied in recreatiegebied en het intensief beheerde grasland rond het plangebied zijn er beperkte mogelijkheden voor soorten die beschermd zijn volgens de Wnb.

Hieronder is beschreven welke beschermde soorten mogelijk in het plangebied voorkomen en wat de consequenties daarvan zijn voor de beoogde ingrepen.

4.1 Algemeen

Het plangebied bestaat uit een grasveld en versnipperde bosschages. Onder dergelijke omstandigheden zijn er beperkte mogelijkheden voor natuurwaarden aanwezig. Het is onwaarschijnlijk dat in het plangebied wettelijk beschermde soorten uit de volgende soortgroepen voorkomen en/of worden beïnvloed door de uitvoering van het beoogde project:

- Reptielen

De redenen die aan deze conclusie ten grondslag liggen, zijn één of meer van de volgende:

- Het plangebied ligt niet binnen het verspreidingsgebied van deze soorten.
- In het plangebied is geen geschikt biotoop voor deze soorten aanwezig.
- Uitstralende effecten van de ingreep reiken niet dermate ver buiten de begrenzing van de locatie dat daardoor (mogelijk) leefgebied van deze soorten wordt beïnvloed.

Conclusie reptielen

De werkzaamheden veroorzaken om deze redenen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van bovengenoemde soortgroepen.

4.2 Planten

In de wijde omgeving van het plangebied is de Stijve wolfsmelk waargenomen, die beschermd is volgens artikel 3.10 Wnb (NDFF). Deze soort komt voor op vochtige, matig voedselrijke en weinig of niet bemeste, kalkrijke grond (FLORON 2019). Het plangebied bestaat grotendeels uit voedselrijk grasland en voedselrijke ruigten. De Stijve wolfsmelk wordt daarom niet in het plangebied verwacht.

Overige plantensoorten, die worden beschermd onder de Wnb, worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt groeigebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Conclusie planten

Om bovenstaande reden is er geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van planten.

4.3 Ongewervelden

Ongewervelden artikel 3.5 Wnb

In de wijde omgeving van het plangebied komen de Groene glazenmaker en de Gevlekte witsnuitlibel voor, die beschermd zijn volgens artikel 3.5 Wnb (NDFF).

Van de Gevlekte witsnuitlibel is er een waarneming bekend uit een 'NNN-natuur aanpassingsgebied' op circa 4,5 kilometer ten noordwesten van het plangebied. Deze soort is gebonden langs waterlopen met helder en schoon water met veel waterplanten. Vanwege het ontbreken van dergelijke biotopen in het plangebied kan worden uitgesloten dat deze soort hier voorkomt.

Van de Groene glazenmaker zijn waarnemingen bekend uit een gebied op circa 6 kilometer ten noordoosten van het plangebied. Deze soort is gebonden aan goed ontwikkelde vegetaties van Krabbenscheer. Tijdens het veldbezoek is geen Krabbenscheer in het plangebied vastgesteld.

Vanwege het ontbreken van Krabbenscheervegetaties in het plangebied kan worden uitgesloten, dat de Groene glazenmaker hier voorkomt.

Ongewervelden artikel 3.10 Wnb

In een NNN-gebied op een afstand van circa 3 kilometer ten zuidwesten van het plangebied is de Beekrombout waargenomen, die beschermd is volgens artikel 3.10 Wnb (NDFF). Deze soort komt voor aan stromend water met een goede waterkwaliteit. Dergelijk biotoop is niet in het plangebied aanwezig. De soort wordt hier dan ook niet verwacht.

Overige ongewervelde diersoorten worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Conclusie ongewervelden

Om bovenstaande reden is er geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van ongewervelde diersoorten.

4.4 Vissen

In de omgeving van het plangebied is de Grote modderkruiper vastgesteld (Brouwer *et al.* 2008, NDFF). Deze soort komt voor in ondiepe, vaak stilstaande wateren met een rijke watervegetatie (BIJ12 2018, Melis & Koopmans 2015, Van Delft *et al.* 2017). Volgens de huidige plannen zal de beschoeiing in het plangebied worden vervangen. Overige ingrepen aan of in het water zijn niet gepland. De beschoeide oever in het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor de Grote modderkruiper omdat hier geen watervegetatie aanwezig is. Daarom wordt deze soort hier niet verwacht.

Overige vissoorten, die worden beschermd onder de Wnb, worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Zorgplicht

Bij werkzaamheden aan wateren en watergangen dient wel de Zorgplicht in acht te worden genomen. Dit kan door vissen de gelegenheid te geven om weg te zwemmen van de werkzaamheden en door te werken in de richting van een open einde. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie vissen

Om bovenstaande reden is er geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van vissen. Wel dient de Zorgplicht in acht te worden genomen.

4.5 Amfibieën

Amfibieën artikel 3.5 Wnb

Van de volgens artikel 3.5 Wnb beschermde amfibieënsoorten komen de Heikikker en de Poelkikker voor in de omgeving van het plangebied (NDFF, Van Delft *et al.* 2017).

De Heikikker is gebonden aan zeer specifieke biotopen zoals zure vennen en vochtige heideterreinen. Het voedselrijk grasland in het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor deze soort. Om deze redenen kan de aanwezigheid van de Heikikker in het plangebied worden uitgesloten.

Ook de Poelkikker komt voor in zure vennen en vochtige heideterreinen met een voorkeur voor kleine, geïsoleerde wateren. Deze soort wordt ook in agrarische gebieden aangetroffen (Van

Uchelen 2010). In het plangebied zijn kleine watergangen aanwezig, die in principe geschikt zouden kunnen zijn voor de Poelkikker. Omdat deze watergangen in het plangebied 's zomers drooggevalen of dichtgegroeid zijn wordt de Poelkikker hier echter niet verwacht.

Amfibieën artikel 3.10 Wnb

Door de aanwezigheid van kleine watergangen en de nabijheid van het Zuidlaardermeer kan het plangebied deel uitmaken van het leefgebied van enkele amfibieënsoorten, die vallen onder artikel 3.10 van de Wnb, zoals Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander. Voor bovengenoemde soorten geldt echter dat door Provinciale Staten van Drenthe een vrijstelling is verleend voor het overtreden van de verbodsbepalingen bij artikel 3.10 Wnb bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Andere amfibieënsoorten, die zijn beschermd onder 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, worden binnen het plangebied niet verwacht, omdat het plangebied geen geschikt leefgebied vormt en/of buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt.

Zorgplicht

Ten aanzien van alle amfibieënsoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Bij werkzaamheden aan watergangen dienen amfibieënsoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoord leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie amfibieën

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van amfibieën. Wel dient ten aanzien van deze soortgroep rekening te worden gehouden met de Zorgplicht.

4.6 Vogels

Broedvogels algemeen

Binnen het plangebied zijn op verschillende locaties mogelijkheden voor nestplaatsen van vogels aanwezig. In de opgaande begroeiing kunnen vogels broeden, zoals bijvoorbeeld Houtduif of Koolmees. Tijdens het veldbezoek zijn er op een aantal plekken nesten van vogels waargenomen. Ook zijn er mogelijkheden langs het niet beschoeide gedeelte van de oever. Daarbij gaat het om soorten zoals bijvoorbeeld Wilde eend en Meerkoet.

Alle in Nederland voorkomende vogelsoorten vallen onder artikel 3.1 Wnb. Bij werkzaamheden moet volgens de Wet natuurbescherming rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. De Wet natuurbescherming kent geen standaardperiode voor het broedseizoen. Het gaat erom of er een broedgeval is dat verstoord kan worden. Aantasting van nesten is niet toegestaan.

Er zijn verschillende mogelijkheden om conflicten met de Wet natuurbescherming ten aanzien van broedende vogels te voorkomen. Werkzaamheden buiten het broedseizoen uitvoeren is de meest zekere optie. Een alternatief is om werkzaamheden voor aanvang van het broedseizoen te beginnen, zodat broedpogingen in het werkgebied achterwege blijven door de verstoring tijdens de werkzaamheden. Er dient tevens te worden voorkomen dat tijdens werkzaamheden in het broedseizoen alsnog broedgevalen ontstaan die kunnen worden aangetast. Dit is mogelijk door geen geschikte plaatsen voor nesten te laten ontstaan, door bijvoorbeeld bouw materiaal goed af te dekken. Mochten er toch vogels tot broeden komen en door de werkzaamheden worden verstoord, dan ontstaat er een conflict met de Wet natuurbescherming en moeten de versturende werkzaamheden gestaakt worden tot na de broedperiode van de betreffende soort(en).

Jaarrond beschermde nestplaatsen

Buiten het broedseizoen vallen de meeste nestplaatsen niet onder de bescherming van de Wet natuurbescherming, maar een aantal vogelsoorten maakt gedurende het gehele jaar gebruik van de nestplaats of keert bijvoorbeeld jaarlijks terug op dezelfde plaats. Hun nesten en de functionele leefomgeving daarvan worden daarom het gehele jaar beschermd. In augustus 2009 is onder de Flora- en faunawet een indicatieve lijst opgesteld van soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen. Deze lijst is per 1 januari 2017 onveranderd overgenomen in het kader van de Wet natuurbescherming.

Het is mogelijk dat er in het plangebied soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen broeden. Het gaat dan om soorten zoals Buizerd en spechten, die in de bosschages tot broeden kunnen komen. Tijdens het veldbezoek is er een groot nest waargenomen, mogelijk van een roofvogel. Ook zijn er holtes in bomen vastgesteld (Foto's 4 & 5). Volgens de huidige plannen worden in het plangebied een aantal bomen gekapt. Op het moment van het veldbezoek was het niet mogelijk om alle bomen op de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten te onderzoeken. Indien door de werkzaamheden jaarrond beschermde nestplaatsen worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Wij adviseren daarom om in het voorjaar van 2020 een inventarisatie naar jaarrond beschermde nestplaatsen uit te voeren.

Foto's 4 & 5: nest (boven) en spechtholtes (onder) in het plangebied (Foto's A&W).

Conclusie vogels

Ten aanzien van broedvogels zal door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan, mits wordt voorkomen dat broedgevallen worden aangetast. Ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen adviseren wij om in het voorjaar van 2020 een inventarisatie naar jaarrond beschermde nestplaatsen uit te voeren.

4.7 Vleermuizen

Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn beschermd onder artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming. Hierdoor gelden voor deze soorten striktere beoordelingscriteria bij ontheffingsaanvragen dan bij de meeste andere beschermde zoogdiersoorten. Om deze reden worden de vleermuizen in een aparte paragraaf besproken en worden de 'overige zoogdiersoorten' in §4.7 behandeld.

Volgens verspreidingsgegevens komen verschillende vleermuissoorten voor in de omgeving van het plangebied. Deze zijn Baardvleermuis, Gewone dwergvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis, Watervleermuis (Anonymous 2011, NDFF, Vos 2010). Deze soorten kunnen in potentie gebruik maken van het plangebied.

Voor vleermuizen zijn drie elementen van het leefgebied te onderscheiden die van belang zijn voor de functionaliteit ervan. Deze zijn: verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Hieronder zijn deze drie elementen besproken.

Verblijfplaatsen

In de zomerperiode hebben vleermuizen in Nederland hun verblijfplaatsen voornamelijk in gebouwen en bomen. In de winter verblijven zij onder andere in gebouwen, bomen, bunkers en kelders.

Het sanitair gebouw in het plangebied biedt geen mogelijkheden voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Wel zijn in het plangebied bomen met holtes en/of loszittend schors aanwezig, die mogelijkheden kunnen bieden voor verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen. Het kan hierbij gaan om mogelijke verblijfplaatsen van Baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis, Watervleermuis, Ruige dwergvleermuis en Rosse vleermuis. Volgens de plannen zullen op enkele plekken bomen worden verwijderd. Indien door uitvoering van de plannen verblijfplaatsen verloren gaan, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming, is aanvullend onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk.

Vliegroutes

Bij verplaatsingen tussen verblijfplaats en foerageergebied maken vleermuizen gebruik van lijnvormige landschapselementen (zoals bomenrijen, rietkragen en stratenpatronen) om zich te oriënteren.

In het plangebied zijn lijnvormige structuren aanwezig, die mogelijk kunnen dienen als onderdeel van een vliegroute van vleermuizen. Hierbij gaat het om de watergang Plankensloot die aan de rand van het plangebied richting het Zuidlaardermeer loopt en om bomenrijen binnen het plangebied.

De lijnvormige structuur van de watergang wordt volgens de plannen niet aangetast. Wel dient eventuele lichtverstoring in acht te worden genomen. Door het plaatsen van verlichting kan het voorkomen dat vleermuizen geen gebruik meer maken van de vliegroute. Lichtuitstraling over het water gedurende avond en nacht dient daarom te worden voorkomen.

In het plangebied worden op verschillende plekken bomen gekapt. Daardoor kan mogelijk de functionaliteit van vliegroutes van vleermuizen op een aantal plekken verloren gaan. In dat geval is er een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming ten aanzien van vliegroutes van vleermuizen is aanvullend onderzoek nodig naar het gebruik van het plangebied door vleermuizen.

Foerageergebieden

Het is mogelijk dat het plangebied deel uitmaakt van het foerageergebied van enkele van de bovengenoemde vleermuissoorten. Het gaat dan om de bomen, het grasland en het water. Een gedeelte van dit foerageergebied zal door de uitvoering van de plannen verloren gaan. In de omgeving van het plangebied is echter voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Om bovenstaande redenen ontstaat door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van foerageergebied van vleermuizen.

Conclusie vleermuizen

Op basis van het bovenstaande wordt geconcludeerd dat er aanvullend onderzoek nodig is naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen in het plangebied. Ten aanzien van mogelijk aanwezige vliegroutes langs de waterlichamen dient lichtuitstraling richting het water te worden voorkomen.

4.8 Overige zoogdiersoorten

Overige zoogdiersoorten artikel 3.5 Wnb

In de omgeving van het plangebied komen twee soorten voor, die beschermd zijn volgens artikel 3.5 Wnb. Het gaat om Bever en Otter (NDFF, Vos 2010). Vanwege de hoge mate van menselijke verstoring in het plangebied, worden rust- of voortplantingsplaatsen van deze soorten niet verwacht. Het is wel mogelijk dat de oever en de aangrenzende watergang Plankensloot af en toe door Bever en Otter wordt gebruikt als trekroute. Deze watergang wordt door uitvoering van de plannen niet aangetast. In de omgeving is er voldoende alternatief leefgebied aanwezig. Daarom worden geen negatieve effecten verwacht op eventueel aanwezige trekroutes van Otter en Bever en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van deze soorten.

Overige zoogdiersoorten die zijn beschermd volgens artikel 3.5 Wnb (exclusief vleermuizen), worden niet binnen het plangebied verwacht (NDFF, Vos 2010) omdat er geen geschikt leefgebied voor deze soorten aanwezig is.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (vrijgesteld)

Uit verspreidingsgegevens van zoogdieren blijkt dat in de omgeving van het plangebied een aantal meer of minder algemeen voorkomende zoogdiersoorten voorkomt, die zijn beschermd volgens artikel 3.10 van de Wet natuurbescherming. Het betreft soorten zoals Egel, Haas, Ree en Wezel (NDFF, Vos 2010). Provinciale Staten van Drenthe heeft vrijstelling van de Wnb verleend voor deze soorten bij projecten in het kader van ruimtelijke ontwikkeling.

Overige zoogdiersoorten artikel 3.10 Wnb (niet vrijgesteld)

In het plangebied of de omgeving daarvan kan een aantal soorten voorkomen, die beschermd zijn volgens artikel 3.10 Wnb en geen vrijstelling genieten (NDFF, Vos 2010). Het gaat om Das, Eekhoorn, Steen- en boommarter en Waterspitsmuis. Op deze soorten wordt hieronder nader ingegaan.

Das

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Das in de omgeving van het plangebied voorkomt (NDFF, Vos 2010). De Das leeft in kleinschalige akker- en weidelandschappen met voldoende bosschages, houtwallen, singels en heggen. Het is in principe

mogelijk dat de Das gebruik maakt van het plangebied als leefgebied. Volgens de plannen worden de bosschages in het plangebied aangetast. Indien hier verblijfplaatsen van de Das aanwezig zijn en deze door de geplande werkzaamheden worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming is daarom aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de Das in het plangebied. Dit onderzoek kan samen met het voorjaaronderzoek naar jaarrond beschermde nestplaatsen worden uitgevoerd.

Eekhoorn

Uit verspreidingsgegevens blijkt dat het volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Eekhoorn voorkomt in het plangebied (NDFF, Vos 2010). Eekhoorns hebben hun verblijfplaatsen in bomen. Volgens de huidige plannen worden in het plangebied op enkele plekken bomen gekapt. Op het moment van het veldbezoek was het niet mogelijk om alle bomen te onderzoeken op de aanwezigheid van (potentieel geschikte) verblijfplaatsen van de Eekhoorn. Indien door de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen van de Eekhoorn worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming is daarom aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de Eekhoorn in het plangebied. Dit onderzoek kan samen met het voorjaaronderzoek naar jaarrond beschermde nestplaatsen worden uitgevoerd.

Steen- en Boommarter

In de omgeving van het plangebied komen de volgens artikel 3.10 Wnb beschermde Steen- en Boommarter voor (NDFF, Vos 2010). Beide soorten kunnen verblijfplaatsen in bomen hebben. Volgens de huidige plannen worden in het plangebied bomen gekapt. Op het moment van het veldbezoek was het niet mogelijk om alle bomen te onderzoeken op de aanwezigheid van (potentieel geschikte) verblijfplaatsen van Steen- en Boommarter. Indien door de geplande werkzaamheden verblijfplaatsen van de Steen- en Boommarter worden aangetast, ontstaat een conflict met de Wet natuurbescherming. Om te bepalen hoe de plannen zich verhouden tot de Wet natuurbescherming is daarom aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de Steen- en Boommarter in het plangebied.

Waterspitsmuis

In de wijde omgeving van het plangebied komt ook de Waterspitsmuis voor (NDFF, Vos 2010). Deze soort komt voor langs matig voedselrijk water met een goed gestructureerde oevervegetatie. Volgens de huidige plannen zal de beschoeiing in het plangebied worden vervangen, overige ingrepen aan de oever zijn niet gepland. De beschoeide oever in het plangebied vormt geen geschikt leefgebied voor de Waterspitsmuis omdat hier geen goed gestructureerde oevervegetatie aanwezig is. Ten aanzien van deze soort ontstaat door uitvoering van de plannen daarom geen conflict met de Wnb.

Andere zoogdiersoorten, die zijn beschermd onder 3.10 Wnb en waarvoor geen vrijstelling geldt, worden niet verwacht, omdat het plangebied buiten het verspreidingsgebied van deze soorten ligt en/of geen geschikt leefgebied vormt (NDFF, Vos 2010).

Zorgplicht

Ten aanzien van alle zoogdiersoorten dient rekening te worden gehouden met de Zorgplicht. Tijdens werkzaamheden dienen zoogdiersoorten de gelegenheid te krijgen om zich te verplaatsen naar onverstoorde leefgebied. In dat geval wordt voldaan aan de Zorgplicht en is er geen conflict met de Wet natuurbescherming.

Conclusie overige zoogdiersoorten

Om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming, is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van Das, Eekhoorn en Steen- en Boomarter in het plangebied. Ten aanzien van overige zoogdieren veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming. Wel dient rekening gehouden te worden met de Zorgplicht.

5. Conclusies

Op basis van de voorgaande hoofdstukken kunnen voor het plangebied de onderstaande conclusies ten aanzien van de ecologische wet- en regelgeving (Wet natuurbescherming, NNN en overige gebiedsbescherming) worden getrokken:

Gebiedsbescherming

Voortoets

Omdat er bouwwerkzaamheden worden uitgevoerd langs de grens van het Natura 2000-gebied 'Zuidlaardermeergebied' en er sprake is van een lichte toename in het gebruik van het Zuidlaardermeer, wordt de initiatiefnemer geadviseerd om in overleg te treden met het bevoegd gezag (Provincie Drenthe) om na te gaan of een vergunning in het kader van de Wet natuurbescherming benodigd is.

Door uitvoering van de plannen ontstaat geen conflict met de ecologische wet- en regelgeving ten aanzien van Natura 2000-gebiedsbescherming, mits er niet in het winterhalfjaar (1 oktober - 1 april) wordt gevaren in de winterrustgebieden van de Smient.

Stikstofdepositie

Om duidelijkheid te verkrijgen over het omgaan met stikstofdepositie, adviseren wij om een AERIUS berekening uit te laten voeren en om in overleg te treden met de provincie Drenthe.

Overige gebiedsbescherming

Door uitvoering van de geplande werkzaamheden zal een klein gedeelte 'NNN' verloren gaan. Wij adviseren om hierover in contact te treden met de provincie Drenthe.

Soortbescherming

Vogels

Ten aanzien van broedvogels zal door uitvoering van de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming ontstaan, mits wordt voorkomen dat broedgevallen worden aangetast. Maatregelen om het aantasten van broedgevallen van vogels te voorkomen, worden beschreven in §4.6. Ten aanzien van jaarrond beschermde nestplaatsen adviseren wij om in het voorjaar van 2020 een inventarisatie naar jaarrond beschermde nestplaatsen uit te voeren (zie §4.6 voor een uitgebreide beschrijving).

Vleermuizen

Om te bepalen of door de geplande werkzaamheden een conflict met de Wet natuurbescherming zal ontstaan, dient onderzoek te worden uitgevoerd naar de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen (kraam-, zomer- en paar-/baltsverblijfplaatsen) en vliegroutes van vleermuizen in het plangebied (zie §4.7 voor een uitgebreide beschrijving). Ten aanzien van mogelijk aanwezige vliegroutes langs de oevers dient lichtuitstraling richting het water te worden voorkomen.

Zoogdieren

Om te bepalen hoe de uitvoering van de plannen zich verhoudt tot de Wet natuurbescherming, is aanvullend onderzoek nodig naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de Das, Eekhoorn en

Steen- en Boomarter in het plangebied. Ten aanzien van overige zoogdieren veroorzaken de plannen geen conflict met de Wet natuurbescherming (zie §4.8 voor een uitgebreide beschrijving).

Zorgplicht

Ten aanzien van alle vis-, amfibieën- en zoogdiersoorten dient de Zorgplicht in acht te worden genomen (zie §4.4, §4.5 en §4.8 voor een uitgebreide beschrijving).

Overige beschermde soorten

De plannen veroorzaken geen conflict met de Wet natuurbescherming ten aanzien van overige beschermde soorten.

Literatuur

- Anonymus. 2011. Werkatlas Zoogdieren van Groningen.
- BIJ1 2017. Kennisdocument Grote modderkruiper. BIJ12, Utrecht.
- BIJ1 2017. Kennisdocument Das. BIJ12, Utrecht.
- Brouwer, Crombaghs, B., Dijkstra A., Scheper, A.J. & Schollema, P.P. 2008. Vissenatlas Groningen Drenthe. Uitgeverij Profiel.
- De Hoop, P. & E. van der Heijden 2016. Aanvullend vis- en Beveronderzoek in en rond het Noordlaardervaartje. A&W-notitie 2670. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- FLORON Verspreidingsatlas Vaatplanten. 2019. Stije wolfsmelk.
- Melis, J. & M. Koopmans. 2015. Fiskatlas Fryslân, verspreiding en ecologie van zoetwatervissen in Fryslân. Bornmeer, Gorredijk.
- Rippen, A.D., van der Hut, R.M.G., Davids, L., Hoekema, F., van Assen, J. 2018. Monitoring vaarrecreatie Zuidlaardermeer. A&W-rapport 2400. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Strijkstra, R., Greve, M., van der Heijden, E. 2016. Natura 2000 beheerplan Zuidlaardermeergebied, Definitief beheerplan. A&W-rapport 1228. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden.
- Van Delft, J., Kranenbarg, J., de Bruin, A., Frigge, P. 2016. Waarnemingenoverzicht 2015. Bijlage RAVON 63, jaargang 18 (4).
- Van der Heijden, E. 2016. Beoordeling integraal ontwikkelingsplan Zuidlaardermeer. A&W-rapport 2213. Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Feanwâlden
- Van Uchelen, E. 2010. Amfibieën en reptielen in Drenthe; voorkomen en levenswijze. Uitgeverij Profiel, Bedum.
- Vos, S. 2010. Verspreidingsatlas van de Zoogdieren van Drenthe. Zoogdieratlas Drenthe.

Websites

NDFF